

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

ΓΗ_Β_ΦΙΛ_0_14490

72ο

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

1α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

(μονάδες 10)

1. Οι κρίσεις μας για το τι είναι ωραίο ή αισθητικά αξιόλογο διαφέρουν ριζικά από εποχή σε εποχή, από κοινωνία σε κοινωνία και τελικά από άνθρωπο σε άνθρωπο.

Σωστό

2. Η φιλοσοφία γυρνά και ξαναγυρνά σε ερωτήματα που παραμένουν «ανοικτά» και τα οποία επιχειρεί να προσεγγίσει με τρόπο διερευνητικό. **Σωστό**

3. Ο συλλογισμός «μερικοί άνθρωποι είναι φιλόσοφοι, ο Μιλτιάδης είναι άνθρωπος, άρα ο Μιλτιάδης είναι φιλόσοφος» είναι έγκυρος. **Λάθος**

4. Η μεγάλη εξέλιξη των επιστημών μέρες μας, έχει περιορίσει το πεδίο της φιλοσοφικής δραστηριότητας τόσο πολύ, ώστε η φιλοσοφία να μην υφίσταται πλέον. **Λάθος**

5. Ο Αριστοτέλης πιστεύει πως η πορεία προς τη γνώση προϋποθέτει την επαγωγική μέθοδο σκέψης, τη μετάβαση δηλαδή του νου από το μερικό και συγκεκριμένο στο γενικό και αφηρημένο. **Σωστό**

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: μονισμός, κατηγορική προσταγή, κοινωνικό συμβόλαιο.

(μονάδες 15)

μονισμός: Οι θεωρίες που υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχουν δύο διαφορετικά είδη οντοτήτων και ουσιών, αλλά ένα.

κατηγορική προσταγή Σύμφωνα με την κατηγορική προσταγή, πρέπει το υποκείμενο της πράξης να θέλει ο γνώμονας (κανόνας) της πράξης του να ισχύει ως καθολικός νόμος. Ο ηθικός νόμος πρέπει να μπορεί να ισχύει σε κάθε περίπτωση και να μη συνδέεται με συγκεκριμένους στόχους του ενός ή του άλλου υποκειμένου. Την διατύπωσε ο Καντ και την αποκαλεί κατηγορική προσταγή, επειδή έχει κατηγορικό -δηλαδή απόλυτο και όχι υποθετικό -χαρακτήρα.

Σύμφωνα με δεύτερη διατύπωση της κατηγορικής προσταγής ο Καντ προσδιορίζει καλύτερα το αίτημα του ισότιμου σεβασμού όλων των ανθρώπων. Πρέπει, αναφέρει, κάθε υποκείμενο να πράττει έτσι, ώστε να μεταχειρίζεται πάντοτε όλους τους άλλους ανθρώπους -όπως και τον εαυτό του ως σκοπούς και όχι μόνο ως μέσα των πράξεών του.

κοινωνικό συμβόλαιο είναι ένα υποθετικό συμβόλαιο μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας. Με αυτό οι άνθρωποι συμφωνούν να ζουν μαζί ακολουθώντας αρχές τις οποίες κανένα ορθολογικό άτομο δε θα απέρριπτε, υπό τον όρο να συμμορφώνονται με αυτές τις αρχές και όλοι οι άλλοι.

Μιλάμε για υποθετική ή νοερή συμφωνία και συγκατάθεση, εφόσον τα μέλη μιας κοινωνίας δεν υπογράφουν πραγματικά κάποιο συγκεκριμένο συμβόλαιο, αλλά αποφασίζουν να πράττουν σαν να το είχαν υπογράψει. Κατά τους νεότερους χρόνους θεωρητικοί του κοινωνικού συμβολαίου, όπως ο Ζαν Ζακ Ρουσό, οδηγούνται στο συμπέρασμα πως σε τελευταία ανάλυση κυρίαρχη είναι η γενική βούληση, που εκφράζεται μέσα από τη συμφωνία για τη μορφή διακυβέρνησης. Η επιβολή αυτής της γενικής βούλησης, κατά τον Ρουσό, υπερβαίνει τις ατομικές βουλήσεις των μελών της κοινωνίας. Η αναφορά στη συναίνεση της πλειονότητας των πολιτών υποδεικνύει την προοδευτική επικράτηση δημοκρατικών αντιλήψεων.

ΘΕΜΑ Α2

2α. «Το παλιό ρόδο υπάρχει μόνο ως όνομα, κρατάμε γυμνά ονόματα», γράφει ο Έκο στο μυθιστόρημά του «Το όνομα του ρόδου». Να κατατάξετε την άποψή του σε μία από τις θεωρίες για το νόημα, παρουσιάζοντας συγχρόνως τις βασικές της θέσεις.

(μονάδες 12)

Η άποψη αυτή κατατάσσεται στο νομιναλισμό. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή οι καθολικές έννοιες δεν είναι δυνατόν να υπάρχουν, όμως υπάρχουν γενικές λέξεις. Έχουμε μόνο επιμέρους ατομικά πράγματα. Η πραγματικότητα των εννοιών βρίσκεται στο όνομά τους. Ένα πράγμα ανήκει σε μια κατηγορία λόγω της ομοιότητάς του σε με ένα δεδομένο πράγμα-έννοια που το παίρνουμε ως βασικό παράδειγμα.

2β. Τι θα σας απαντούσε ο Χιουμ αν τον διαβεβαιώνατε ότι ο ήλιος αύριο θα ανατείλει οπωσδήποτε;

(μονάδες 13)

Ο Χιουμ θα απαντούσε ότι οι σκεπτικιστικές αμφιβολίες για τη δυνατότητά μας να συλλάβουμε κάποια σταθερή υφή της πραγματικότητας, πίσω από το χάος των εντυπώσεων που μας παρέχουν οι αισθήσεις, δεν πρέπει να μας οδηγήσουν σε αδιέξοδο όσον αφορά τις πρακτικές μας ασχολίες. Επίσης θα τόνιζε πως στην πράξη είμαστε υποχρεωμένοι να ζήσουμε προβάλλοντας στον κόσμο την ενότητα και την ομοιομορφία που δεχόμαστε πως έχει βασισμένοι στα ένστικτα και όχι σε λογικά ασφαλή γνώση. Έτσι η παρατήρηση της διαδοχής των φαινομένων μέσα στο χρόνο δε μας φανερώνει κάποια αιτία η οποία συνδέει τα φαινόμενα αυτά, ούτε κάποιο φυσικό νόμο που ρυθμίζει αυτή τη διαδοχή. Επομένως δεν είναι λογικά αδύνατον αν ο ήλιος αύριο δεν ανατείλει.

Επιμέλεια: Μαρία Φυλακτού